

Список використаної літератури:

1. Гелей С.Д., Рутар С.М. Політологія: Навч. посіб. – 5-те вид., перероб. і доп. – К.: “Знання”- С. 48-67
2. Шляхтун П.П. Політологія Підручник. – К.: Либідь, 2002- С. 43-50
3. Щупак І.Я., Морозова Л.В. Всесвітня історія, 2010 рік- С. 90-124
4. Рожик М.Є. Всесвітня історія/ Рожик М.Є , Ерстенюк М.І., Пасічник М С., Сухий О М., Федик І.І, Бірюльов І.М.- Всесвітня історія. Частина перша.- С. 321-350
5. Лапшин С.А. Політологія // Навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей (доповнено) Ред.Струкевич О.К., Конотопенко О.П., Лапшин С.А. – Вінниця: Нілан-ЛТД, 2016 р. – 403 с.

Шкварило О., Протасова К.

ЕТНОПОЛІТИЧНИЙ КОНФЛІКТ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

У статті досліджується історія, причини, фактори, врегулювання та вирішення Ольстерського конфлікту на етнічно-політичному рівні у Північній Ірландії з Великою Британією. Конфлікт полягає в тому, що ірландські націоналісти, які входили до Британії, прагнули об'єднатися з Ірландією. Через це вони переслідувалися юніоністами, які прагнули зберегти країну в межах Сполученого Королівства.

Ключові слова: Ольстерський конфлікт, протестанти, незалежність, англо-ірландські відносини, політика Великої Британії, уніоністи.

Дане питання досліджувалося іноземними фахівцями Дж.Б.Беллом, Дж.Кешом, П.Артуром, А.Валєвою, М.Орловою та іншими.

Метою статті є аналіз північноірландського конфлікту як найстарішого та найкровопролитнішого у Європі. Хоча це є внутрішньодержавний конфлікт, але він сильно набирає міждержавного значення. Досвід Великої Британії з урегулювання етноконфесійних відносин може бути корисним і для України, де існують певні труднощі міжетнічного та міжконфесійного характеру.

Ольстерський конфлікт прослідковується ще з XII ст., від перших спроб англійців завоювати Ірландію. В період раннього середньовіччя Ольстер був самостійним королівством, проте після вторгнення англо-нормандських феодалів у Ірландію в XII ст. Ольстер формально став підвладний англійській короні. З поширенням англійської влади на весь острів у XVI ст. Ольстер був перетворений на одну з чотирьох провінцій Ірландії і до того ж виявився найбільш промислово розвиненим, ніж інші провінції [1].

На початку XVII ст. відбувалася колонізація Ольстера англійськими і шотландськими поселенцями, зміцнення їхнього панування на ірландських землях і зокрема на північному сході Ірландії, де здійснювалася особливо жорстока дискримінація місцевого населення, яке, у свою чергу, чинило запеклий опір поселенцям [2; с.7].

Розвиток Ольстерського конфлікту поділяється на 3 етапи: на першому влада Ірландії належала протестантам, відносини яких із британцями значно загострювалися; другий - боротьба католиків за свої права та втручання британського уряду в урегулювання проблеми; третій – початок переговорів

про подальшу долю Ольстера та зменшення напруження, даний етап триває досі [1].

Використовуючи національні та релігійні протиріччя, королівська влада напередодні Першої світової війни перетворила Ольстер в місце боротьби проти автономії Ірландії і в опорну базу уніоністів, які виступали за збереження англо-ірландської унії 1801 р. Під час Першої світової війни, в 1916 р. після поразки ірландських бійців виникла ІРА. Уніоністи Ольстера традиційно виступали за збереження британського правління над Північною Ірландією, а республіканці - за її відокремлення від Сполученого Королівства і приєднання до Ірландської Республіки. Протистояння ускладнювалося ще й тим, що уніоністи в своїй більшості - протестанти, а республіканці - католики [3; с.86].

Внаслідок англо-ірландської війни, Ірландія отримала незалежність від Великобританії, окрім 6 провінцій, однією з яких є Ольстер. Це призвело до Ольстерського конфлікту.

Розкол ольстерського суспільства є двостороннім: з одного боку - проте-станти, уніоністи, лоялісти, з іншого - католики, націоналісти, республіканці. У протестантській громаді конкуренція за політичне лідерство невпинно зростала, тут засновувалися такі партії, як Ольстерська уніоністська партія (1905), Демократична уніоністська партія (1971), Політична партія волонтерів (1974), Об'єднана ольстерська уніоністська партія (1977), Прогресивна уніоністська партія (1979), Уніоністська партія Північної Ірландії (1998) та ін.

Католики об'єднувались навколо двох головних партій - Соціал-демократичної лейбористської партії (СДЛП) та партії Шинн фейн. СДЛП виступала проти насильства як способу боротьби за досягнення своєї мети. Шинн фейн виступала за збройну боротьбу заради об'єднання Ірландії та була пов'язана з воєнізованим угрупованням - Ірландською республіканською армією (ІРА).

У кінці 60-х років ХХ ст. посилилася боротьба католиків за свої права, оскільки в Північній Ірландії існувала справжня нерівність за релігійною та національною ознаками. В 1969 р. у Північну Ірландію було введено війська для підтримки миру на 2-3 місяці, а виявилось - на 38 років.

Таким чином, із кінця 60-х років ХХ ст. у Північній Ірландії почалася громадянська війна. ІРА розгортає активну боротьбу з допомогою США та Лівії. Проте, на відміну від ісламських терористів, Ірландія прагнула врегулювати конфлікт без масових вбивств мирних жителів.

Незважаючи на присутність Британських військ у регіоні, ІРА протягом 70-80-х років ХХ ст. вела ефективну кампанію, час від часу роблячи деякі частини Ольстера недоступними для англійців. Рубіж десятиліть був піком могутності ІРА. Поліція і армія не могли справитися з повстанцями. Вибухи гриміли по всій Англії. Лондон звик до щотижневих кровопролитних акцій повстанців. Бойовики ІРА таким чином намагалися досягнути своїх цілей - безповоротного переходу шести північно-східних графств (тобто Ольстера) під юрисдикцію

Республіки Ірландія та припинення дискримінації, рівність усіх громадян [2; с.9].

З 90-х років ХХ ст. починається новий етап конфлікту, який характеризується зменшенням напруження у Північній Ірландії. Це період початку багатосторонніх переговорів про подальшу долю острова. З ініціативи британського уряду здійснено низку реформ щодо Королівської ольстерської поліції, зокрема її перейменовано на Поліцейську службу Північної Ірландії, створено умови для поступового набору осіб у поліцію в пропорції 50:50 від католицької і протестантської громад. Британський уряд ініціював створення законодавства, необхідного для врегулювання проблеми протестантських парадів, які провокували протистояння між двома громадами, в результаті чого маршрути цих парадів було виведено із районів проживання католиків.

15 грудня 1993 р. вийшла «Спільна декларація миру» прем'єр-міністрів Великої Британії та Республіки Ірландія, або Даунінгстрітська декларація, яка проголошувала, що населення Північної Ірландії має вирішити: залишити провінцію у складі Сполученого Королівства чи приєднати до незалежної Ірландії. На переговорах Ірландії з Великою Британією була підписана Угода великодньої п'ятниці. Перемир'я тривало 2 роки, усі атаки були припинені, Велика Британія проводила переговори з військовими лідерами. Питання про здачу зброї угрупованнями міститься в Угоді великодньої п'ятниці, підписаній у результаті багатосторонніх переговорів лідерів головних політичних сил Північної Ірландії, урядів Великої Британії та Республіки Ірландія, яка передбачала створення Північноірландської асамблеї із 108 членів. У травні відбувся референдум, на якому більшість населення Північної Ірландії погодилася з угодою і утворенням Асамблеї.

У 1998 р. у Північній Ірландії був створений парламент - Північно-ірландська асамблея, яка проіснувала п'ять років. Але в 2003 р. Лондон був знову змушений ввести пряме управління через чергове загострення відносин між протестантами і католиками [4; с.20]. Те, що сталося 11 вересня 2001 року завдало потужного удару по Ірландії: ірландська діаспора в США перестала фінансувати ІРА. 28 липня 2005 р. керівництво ІРА повідомило про відмову від насилля та роззброєння. Лондон прийняв рішення про закриття блокпостів та припинення військової операції миру протягом 2 років.

Пряме правління британського кабінету міністрів у Північній Ірландії офіційно закінчилося в ніч з 7 на 8 травня 2007 р. У зв'язку з цим 8 травня відбулася церемонія приведення до присяги місцевого коаліційного правління, яке було сформоване з представників Демократичної уніоністської партії та лоялістів із Шинн фейн. Джері Адамс, глава Шинн фейн, заявив, що його партія та уніоністи «відкрили шлях для нового початку» [5; с.18].

1 серпня 2007 р. завершилася операція британської армії з підтримки порядку в Ольстері, яка тривала 38 років. Основні війська її величності Єлизавети II покинули Ольстер. Залишився тільки гарнізон у 5 тисяч вояків.

Отже, політика врегулювання етнополітичного конфлікту в Північній Ірландії в цілому характерна для більшості унітарних держав світу - це

поступовий перехід від стратегії придушення однієї зі сторін конфлікту (в даному випадку ірландської католицької) до стратегій досягнення компромісу між учасниками конфлікту, поступок ірландцям в сфері автономізації і самоврядування Ольстера. Також серед північноірландських католиків є ще такі, що прагнуть приєднання Ольстера до Ірландської Республіки, намагаючись продовжити боротьбу терористичними методами. І все ж таки, виведення британських військ та відмова радикально налаштованих сил від насильницьких методів боротьби свідчать про те, що дана проблема перейшла в якісно новий етап розвитку. І вся світова спільнота сподівається, що це стане початком кінця конфлікту.

Список використаної літератури:

1. Ольстер. Большая советская энциклопедия // <http://slovari.yandex.ru/dict/bse>
2. Теленко О. Конфлікт у Північній Ірландії: історичні корені проблеми // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. міжнар. відносини.- 2004.- Вип. 13.- С. 6-11.
3. Теленко О. Конституційна політика британського уряду в Північній Ірландії // Актуальні проблеми міжнар. відносин.- 2004.- Вип. 47. Ч. I.- С. 85-89.
4. Хаботин С. Ольстер: «Разделительная стена в головах людей» // Эхо планеты.- 2004.- № 40.- С. 20- 22.
5. Ольстеру вернули самоуправление // Деловая неделя.- 2007.- 8 мая.- С. 18-22.
6. Лапшин С.А. Політологія // Навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей (доповнено) Ред.Струкевич О.К., Конотопенко О.П., Лапшин С.А. – Вінниця: Нілан-ЛТД, 2016 р. – 403 с.

Діденко І., Рахматуліна К.

ХАРАКТЕРИСТИКА ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ КАНАДИ

У даній праці розглядається становлення політичної системи Канади. Розкрито зміст поняття політичного устрою країни, партій, законодавчої влади, парламенту, уряду.

Ключові слова: політична система, політичний режим, влада, держава.

Актуальність даної теми полягає у розгляді усієї партійно-політичної системи країни. Особливу увагу привертає до себе вивчення такого важливого елементу політичної системи, як політичні партії. Для дослідження партійних систем окремих країн до уваги беруть тільки ті політичні партії, які здатні безпосередньо впливати на процес прийняття політичних рішень у державі. У випадку з країнами, де існують демократичні політичні режими, більшість таких партій представлені у парламенті. Зрозуміло, що в різний час конфігурація політичних сил у законодавчому органі країни може бути різною, що зумовлюється конкретними історичними причинами, проте впродовж певного періоду вона є сталою, що дає можливість класифікувати її та віднести до певного типу, згідно з прийнятими у науці критеріями. Особливо актуальними є дослідження партійних систем країн, які мають значну політичну вагу у світі. До таких держав, без сумніву, відноситься й Канада, яка є однією з найбільших за площею та економічним потенціалом держав світу.